

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Сергій ОКОВИТИЙ

« 03 » 04 2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи

Олег МАРЕНКОВ

« 03 » 04 2024 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТУРИ
для здобуття ступеня доктора філософії
на основі освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)
за спеціальністю 052 Політологія
освітньо-наукова програма «Політологія»

Розглянуто на засіданні вченої ради
факультету суспільних наук і міжнародних
відносин

від «25» березня 2024 р.; протокол № 9

Голова вченої ради (Віталій КРИВОШЕЇН)

Дніпро-2024

Внесено: кафедрою політології, соціології та публічного управління.

Розробники:

1. Ніколенко В.В., доктор соціологічних наук, доцент, гарант освітньої програми, керівник проектної групи, професор кафедри політології, соціології та публічного управління;
2. Кривошеїн В.В., доктор політичних наук, професор, в.о. декана факультету суспільних наук і міжнародних відносин;
3. Ходус О.В., доктор філософських наук, кандидат соціологічних наук, доцент, професор кафедри політології, соціології та публічного управління.

Програма вступного іспиту ухвалена:
на засіданні кафедри політології, соціології та публічного управління
(протокол № 2 від 28 лютого 2024 р.)

В.о. завідувача кафедри політології, соціології та публічного управління (Олексій ТРЕТЯК)

на засіданні науково-методичної ради ФСНМВ (протокол № 6 від 20 березня 2024 р.)

Голова НМР ФСНМВ (Іван ГОЛОВКО)

1. ЗМІСТ РОЗДІЛІВ ТА ТЕМ ДИСЦИПЛІН

Тема 1. Методологія та організація наукових досліджень

Наука як система знань, соціальний інститут та дослідницька діяльність. Ідеали і норми наукового дослідження – складова системи засад науки. Багаторівневість методології науки. Різноманітність конкретно-наукових методологій. Норми наукового дослідження як методологічні принципи. Загальнонаукові методологічні принципи та успішні науки. Теорія як вчення, система ідей, поглядів, положень, тверджень, спрямованих на тлумачення того чи іншого явища. Закон як внутрішній зв'язок явищ, що зумовлює їхній закономірний розвиток. Гіпотеза як наукове припущення у соціальних та поведінкових науках. Гіпотеза як складова наукової теорії. Поняття як думка, відбита в узагальненій формі. Поняття у формуванні гіпотез. Вимога принципової простоти теорії. Етапи організації наукових досліджень з політичних наук. Стиль наукового мислення як спосіб існування ідеалів і норм наукового дослідження. Методологічні принципи як складова стилю наукового мислення. Мінливий характер методологічних принципів конкретних наук. Евристичний потенціал успішних наук.

Тема 2. Політична епістемологія

Платон та обґрунтування політичної істини. Політична істина та буденна політична думка. Арістотель та емпіричність політичного пізнання. Структурний зв'язок між загальною та політичною епістемологією. Лінії критики достовірності політичного знання з боку природничих та соціально-гуманітарних дисциплін. Політична істина та способи її набуття як предмет політичної епістемології. Різноманітність в способах існування наукової раціональності. Наявність ірраціональних моментів у політичній науці. Постнекласичний тип раціональності. Пріоритет раціоналізму для політичної науки. Епістемологічні передумови соціальної та політичної філософії К. Поппера. Епістемологічні основи політичної теорії Дж. Роулза. Епістемологічні основи політичної теорії Ю. Габермаса. Епістемологічні основи політичної теорії політичного постмодернізму. Синергетичне світобачення та пошук нових парадигм у політичних науках. Нестійкість як чинник зв'язку рівня індивідуальної творчості з рівнем наукового світовирництва й наукових інновацій.

Тема 3. Ресурсна підтримка політичних кампаній

Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу в публічному секторі. Досвід та перспективи розвитку фандрайзингу. Фандрайзингова діяльність у публічному секторі та форми її підтримки. Організаційні засади фандрайзингової діяльності у публічному секторі. Особливості фондів та грантів у публічному секторі. Вибір стратегії фандрайзингу та звернення у публічному секторі. Методичні засади розробки інвестиційних проектів у рамках фандрайзингу. Складання та реалізація бюджету проекту. Фандрайзинг як метод мобілізації фінансових ресурсів для розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. Основні методики роботи фандрайзера в публічному секторі.

Тема 4. Аналіз та управління політичними кризами

Сутність та основні характеристики поняття «криза». Співвідношення понять: криза, інцидент, надзвичайна ситуація, ризик, катастрофа, стихійне лихо. Підходи до класифікації кризових ситуацій. «Фокусуєчі події» за теорією Т. Бьокленда. Сутність термінів «кризовий менеджмент» та «кризові комунікації». Структура та функції кризової команди. План з кризового управління. Сутність терміну «політична криза». Взаємозв'язок понять «політична криза» та «політичний конфлікт». Типологія міжнародних криз Ж. Л. Дюфура. Сутність кризових комунікацій. Карта повідомлень.

Виявлення причин кризової ситуації. Ранжування причин кризи з визначення тих причин, якими можна керувати. Аналіз основних напрямків діяльності організації. Вибір стратегії діяльності політичної організації. Традиційність у напрямках антикризової політичної діяльності. Інноваційність у антикризовому управлінні. Розробка моделей антикризової управлінської діяльності. Визначення варіантів політики організації.

Тема 5. Політичне консультивання

Витоки політичного консультивання. Радники і політичні консултанти. Прототипи сучасних політичних консултантів. Причини становлення політичного консалтингу. Теоретико-методологічні підходи в осмисленні поняття політичного консультивання. Основні підходи до визначення політичного консультивання в працях вітчизняних дослідників. Політичний консалтинг як мистецтво, сфера оплачуваних послуг, науковий напрям у дослідженні професійної політичної діяльності. Поняття політичного консультивання. Диференціація понять «політичне консультивання» та «маркетинг». Політичне прогнозування. Політичне маніпулювання. Політичні технології. Моделі політичного консультивання. Види політичного консультивання. Напрями політичного консультивання. Завдання політичного консультивання. Форми і типи політичного консультивання. Зарубіжний та вітчизняний досвід політичного консалтингу. Індивідуальне політичне консультивання. Групове політичного консультивання.

Тема 6. Теорії прийняття політичних рішень

Особливості політико-управлінських та державних рішень. Широке та вузьке розуміння політико-управлінського рішення. Категорії прийняття політичних рішень: механізми ухвалення політичного рішення, ситуація ухвалення політичного рішення, центр ухвалення політичного рішення, центр ухвалення політичного рішення, агенти політичного рішення, фази та цикл процесу ухвалення політичного рішення, імплементація політичного рішення. Основні поняття: політико-управлінське рішення, державне рішення, механізми ухвалення політичного рішення, ситуація ухвалення політичного рішення, центр ухвалення політичного рішення, центр ухвалення політичного рішення, агенти політичного рішення, фази та цикл процесу ухвалення політичного рішення, імплементація політичного рішення.

2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЗАПРОПОНОВАНИХ ДЛЯ ІСПИТУ

Вступні випробування проводяться за рішенням екзаменаційної комісії за білетами. Для підготовки відповіді використовують екзаменаційні листки, що зберігаються в особовій справі вступника.

З програмами вступних випробувань, переліком питань, порядком проведення вступних випробувань за спеціальністю 052 Політологія, вступники мають змогу ознайомитися на офіційному сайті ДНУ.

Рівень знань вступників оцінюється екзаменаційною комісією за стобальною системою. Результати проведення вступного випробування оформляються протоколом, в якому фіксуються екзаменаційні питання. На кожного вступника ведеться окремий протокол.

Протоколи прийому вступних випробувань після затвердження зберігаються в особовій справі вступника.

Мета програми вступного екзамену зі спеціальності 052 «Політологія» полягає в тому, щоб виявити і оцінити рівень знань вступників до аспірантури.

До основних завдань програми належать:

– оцінка науково-теоретичної підготовки вступника з дисциплін магістерської програми;

– визначення рівня практичної підготовки вступника згідно з вимогами магістерської програми;

– виявлення вмінь вступника використовувати знання в процесі вирішення сучасних проблем політичної науки.

До програми включено найбільш теоретично та практично значущий навчальний матеріал.

Питання, запропоновані для вступників в аспірантуру за спеціальністю 052 Політологія ОНП Політологія в 2024 р.

Питання, що виносяться на екзамен

1. Загальнонаукові методологічні принципи та суспільні науки.
2. Теорія як система ідей, поглядів, положень.
3. Гіпотеза як наукове припущення у соціальних та поведінкових науках.
4. Поняття у формуванні гіпотез.
5. Платон та обґрунтування політичної істини.
6. Арістотель та емпіричність політичного пізнання.
7. Структурний зв'язок між загальною та політичною епістемологією.
8. Політична істина та способи її набуття як предмет політичної епістемології.
9. Різноманітність в способах існування наукової раціональності.
10. Пріоритет раціоналізму для політичної науки.
11. Епістемологічні передумови соціальної та політичної філософії К. Поппера.
12. Епістемологічні основи політичної теорії Дж. Роулза.
13. Епістемологічні основи політичної теорії Ю. Габермаса.
14. Епістемологічні основи політичної теорії політичного постмодернізму.
15. Синергетичне світобачення та пошук нових парадигм у політичних науках.
16. Теоретичні засади фандрайзингу політичних кампаній.
17. Фандрайзинг у політичних кампаніях США.
18. Структури політичного фандрайзингу в сучасному світі.

19. Розрахунок витрат політичних кампаній.
20. Поняття та функції політичного проєкту.
21. Етапи реалізації політичних проєктів.
22. Види політичних проєктів.
23. Політичні проєкти в Україні.
24. Креатив у політичних проєктах.
25. Сутність та основні характеристики поняття «криза».
26. Співвідношення понять: криза, інцидент, надзвичайна ситуація, ризик, катастрофа, стихійне лихо.
27. Підходи до класифікації кризових ситуацій.
28. «Фокусуючі події» за теорією Т. Бьокленда.
29. Сутність термінів «антикризовий політичний менеджмент» та «антикризові комунікації».
30. Структура та функції антикризової команди.
31. План з антикризового політичного управління.
32. Сутність терміну «політична криза».
33. Взаємозв'язок понять «політична криза» та «політичний конфлікт».
34. Типологія міжнародних криз Ж. Л.Дюфура.
35. Сутність антикризових комунікацій.
36. Карта кризових повідомлень.
37. Виявлення причин кризової ситуації.
38. Ранжування причин політичної кризи.
39. Вибір антикризової стратегії діяльності політичної організації.
40. Традиційність у напрямках антикризового політичного менеджменту.
41. Суб'єкти антикризового політичного менеджменту.
42. Інноваційність у політичному антикризовому управлінні.
43. Розробка моделей антикризової політико-управлінської діяльності.
44. Визначення варіантів політики організації.
45. Витоки політичного консультування.
46. Радники і політичні консультанти.
47. Експертна єдиниця політичного консультування в сучасній Україні.
48. Протоколи сучасних політичних консультантів.
49. Причини становлення політичного консалтингу.
50. Теоретико-методологічні підходи в осмисленні поняття політичного консультування.
51. Основні підходи до визначення політичного консультування в працях українських дослідників.
52. Політичний консалтинг як мистецтво, сфера оплачуваних послуг, науковий напрям у дослідженні професійної політичної діяльності.
53. Поняття політичного консультування.
54. Диференціація понять «політичне консультування» та «маркетинг».
55. Політичне прогнозування та політичний консалтинг.
56. Політичне маніпулювання та політичний консалтинг.
57. Політичні технології та політичний консалтинг.
58. Моделі політичного консультування.
59. Національні школи політичного консультування (США, Франція).
60. Напрями політичного консультування.
61. Завдання політичного консультування.
62. Форми і типи політичного консультування.
63. Зарубіжний та вітчизняний досвід політичного консалтингу.
64. Індивідуальне політичне консультування.
65. Групове політичне консультування.
66. Теорії прийняття політичних рішень.
67. Критерії оптимальності політичних рішень.

68. Метод «дерева рішень».
69. Організація роботи експертних груп.
70. Класифікація політичних рішень.
71. Виявлення та аналіз проблем, які виникають в ході прийняття рішень.
72. Основні ідеї «теорії груп інтересів» (А. Бенлі, А. Джорж) при прийнятті рішень.
73. Етапи прийняття політичного рішення в концепції Г. Лассуела.
74. Поведінковий підхід до тлумачення прийняття рішень (Г. Саймон).
75. Моделі розробки та реалізації політичного рішення в концепції Р. Снайдерса.
76. Концепція політичних рішень А. Етціоні.
77. Бюрократичний механізм реалізації політичного рішення.
78. Основні аспекти теорії раціонального вибору, теорії суспільного (публічного) вибору та теорії обміну Дж. Хоманса.
79. Процес трансформації політичних рішень та дій індивідуальних суб'єктів в колективні дії та рішення (концепція М.Олсона).
80. Ефективність імплементації політичних рішень в концепції П.Сабатер.

Критерії оцінки відповідей

Кожна відповідь на питання оцінюється за 100 - бальною шкалою:

Вступне випробування проводиться в письмовій формі.

Тривалість випробування – 2 години (120 хвилин).

Вступне випробування включас 3 теоретичні питання з дисциплін фахового спрямування, кожне з яких оцінюється за шкалою 40, 30 та 30 балів відповідно.

Виконання екзаменаційного завдання має носити виключно самостійний характер.

Загальна підсумкова оцінка за екзамен дорівнює сумі балів, отриманих за відповіді з трьох питань.

Оцінювання знань вступників, які складають іспит, здійснюється за 100-бальною шкалою.

60-63 бали виставляється вступнику в аспірантуру, який демонструє знання в обмеженому обсязі, не знає значної частини програмного матеріалу, основних понять з політології, допускає значну кількість істотних помилок з викладення програмного матеріалу, не спроможний розв'язувати практичні політичні ситуації.

64-74 бали виставляється вступнику в аспірантуру, який демонструє знання в неповному обсязі, слабо орієнтується у програмному матеріалі, не знає основних понять з політології, допускає істотні помилки з викладення програмного матеріалу, відчуває значні труднощі при розв'язанні практичних політичних ситуацій.

75-81 бали виставляється вступнику в аспірантуру, який знає лише основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає недоліки у використанні політологічних теорій і відчуває труднощі при вирішенні політичних проблем. Нездатний до аналізу та узагальнення політичних явищ.

82-89 бали виставляється вступнику в аспірантуру, який твердо знає програмний матеріал, грамотно і по суті викладає його, який не допускає істотних недоліків у відповіді на поставлені запитання. У відповідях користується лише основною літературою, підручниками, посібниками.

90-100 балів виставляється вступнику в аспірантуру, який глибоко та

міцно засвоїв програмний матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно й логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується політологічна теорія із політичною практикою. При цьому вступник не зазнає труднощів з відповіддю на поставлені завдання. Правильно використовує чинну нормативну базу з організації та якості політологічних досліджень, показує обізнаність з монографічною літературою, інформаційними джерелами в галузі політичних наук.

При остаточній оцінці результатів виконання завдання враховується здатність фахівця:

- застосувати правила, закони, методи, принципи політичних наук при розв'язанні конкретних ситуацій;
- аналізувати і оцінювати політичні факти, події;
- викладати матеріал відповіді на поставлені запитання логічно, послідовно з демонстрацією політологічного світогляду та мислення.

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань у білеті з фахового випробування

Рівень складності	Кількість контрольних завдань	Кількість балів за одне завдання	Різновид завдань	Зміст завдання
I. Рівень складності	1	40	Теоретичне	- з виявлення етапів методології наукового дослідження у сучасних політичних науках, змістових компонентів сучасної політичної епістемології
II. Рівень складності	1	30	Теоретико-прикладне	- розуміння основ політичного фандрайзингу та аналізу та управління політичними кризами
III. Рівень складності	1	30	Теоретико-прикладне	- розуміння теоретико-

				прикладних проблем сучасного політичного консультування та прийняття рішень
Всього	3	100		

3. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Апель К.-О. Трансформація філософії. – К.: Логос, 2001. – 339 с.
2. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм XV-XVIII вв.– В 3 т. – К.: Думка, 1986-1992.
3. Габермас Ю. Єдність розуму в розмаїтті його голосів // Єрмоленко А. Н. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К.: Лібра, 1999. – С. 255 – 287.
4. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну. – К.: Четверта хвиля, 2001. – 424 с.
5. Геллер Э. Уловия свободы. Гражданское общество и его исторические соперники. – К.: Ad Marginem, 1995. – 222 с.
6. Герман Ю. О. Аналіз та управління політичними кризами: посібник. – Д. «Ліра», 2014. – 48 с.
7. Головаха Е.И., Бекешкина Н.А., Небоженко В.С. Демократизация общества и развитие личности. – К.: Наукова думка, 1992. – 125 с.
8. Горбатенко В.П., Буговська І.О. Політичне прогнозування Навч. посібник. – К.: МАУП, 2005. – 152 с.
9. Дудченко А. А. Основы научных исследований [Текст]: Учеб. пособие /А. А. Дудченко. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. — 114 с.
10. Запорожець О.Ю. Кризові комунікації у міжнародних відносинах. Навчальний посібник. – К.: ІМВ, 2009. – 75с.
11. Ковальчук В. В. Основы научных исследований [Текст]: Навчальний посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. — 3-е вид., перероб. і допов. — К.: ВД «Професіонал», 2005. — 240 с.
12. Корягін М. В. Основы научных исследований: навч. посіб. / М. В. Корягін, М. Ю. Чік. – Київ: Алерта, 2014. – 620 с.
13. Мальський М.З., Мацяк М.М. Теорія міжнародних відносин підручник /М.З. Мальський, М.М. Мацяк, – Л.: ЛНУ імені Івана Франка ; Знання:Львів ; Київ 2011 4-те вид., переробл. і допов. – 408 с.
14. Прикладна політологія: навчальний посібник для вузів за ред. Горбатенка В.П.К.: Академія, 2008. – 472 с.
15. Сидоренко В. К. Основы научных исследований [Текст] / В. К. Сидоренко.— К.: 2000. — РНКЦ «ДНІТГ», 2000. — 259 с.
16. Сіленко А., Коляденко В. Соціальна держава: тернистий шлях до визнання. – Одеса: ТСС, 2002. – 357с.
17. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. – М., 1992.
18. Гойнбі А. Дж. Дослідження історії: У 2 т. – К.: Основи, 1995.
19. Токоуенко О.С., Пашенко В.І., Третяк О.А. Політична епістемологія: підручник (для студентів вищих навчальних закладів)Дніпропетровськ: Видавництво Дніпропетровського університету, 2010. – 420 с.
20. Тупиця О.Л. Професійки в політичній системі сучасного суспільства: виміри функціонування. – Д.: Видавництво Дніпропетровського національного університету, 2008. — 460 с.
21. Улмер Р., Селлау Т., Сиджер М. Эффективная кризисная коммуникация. От кризиса к возможности. – К.: Гуманитарний центр, 2011. – 268 с.
22. Філософія політики: Підручник. – Авт.-упоряд.: В.П. Андрущенко К.: Знання України, 2003. – 400 с.
23. Хеффе О. Политика, право, справедливость. – К., 1994.
24. Швець Ф. Д. Основы научных исследований : навч. посіб. / Ф. Д. Швець. – Рівне : НУВГП, 2013. – 208 с.

25. Шпенглер О. Закат Європи: В 2 т. – М.: Мысль, 1993.
26. Шульга М. А., Зубчик О. А. Політичний менеджмент: навчальний посібник. – Київ: Альма-матер, 2013 – 160 с.

Додаткова література

1. Горбатенко В. Постмодерн і трансформація ціннісної основи людського буття <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8725/1-gorbatenko.pdf?sequence=3>
2. Габермас Ю. Філософія як берегиня та інтерпретатор // Після філософії: кінець чи трансформація? – К.: Четверта хвиля, 2000. – С. 260 – 280.
3. Кривошеїн В. В. Політичне світосприйняття як система: структурно-компонентний аналіз: Автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.01 / Дніпропетровський національний ун-т. – Д., 2003. – 18 с.
4. Мороз О. В., Шварц І. В. Інституціональні особливості превентивного антикризового управління підприємством: монографія/ Вінницький національний технічний університет. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006.
5. Побокін М. Маніпуляційні впливи в системі політичних технологій //Людина і політика. – 2004. – №3. – С. 63 – 73.
6. Свирід З. Моделі взаємовідносин суб'єктів політичного консультування: зарубіжний і вітчизняний досвід. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: intKonf.Org/Konf.102013\524-svirid
7. Скібіцький О. М. Антикризовий менеджмент. Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009.
8. Токовенко О. С. Сучасна політична епістемологія: між постпозитивізмом і класичною епістемологією / О. Токовенко // Грані. – 2016. – № 8. – С. 70 – 76.
9. Юрченко С. О. Політичне консультування у виборчому процесі: зарубіжний досвід та українська практика / С. О. Юрченко// Вісник Академії адвокатури України. – 2010. №1. – С 12 – 17.